

Pla i Coll de la Crosa

L'Estany

Ubicació

Comarca: Moianès
Lloc/Adreça: Camí de l'Estany a Santa Maria d'Oló
Emplaçament
Alçada: Al nord del nucli urbà de la població, al per del Puig de la Caritat.
901,6

Coordenades:

Latitud: 41.87273
Longitud: 2.11043
UTM Est (X): 426181
UTM Nord (Y): 4636028

Classificació

Número de fitxa 08079 - 52
Àmbit: Patrimoni natural
Tipologia Zona d'interès
Estil / època: Cenozoic
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Tipus de protecció: Xarxa natura 2000
Europea – Atributs Natura 2000 – Àrea especial de conservació
inspire:
Observacions protecció: PEIN Espai d'interès Natural declarat per llei d'Espais Naturals
Data aprovació: dt., 05/09/2006 - 12:00
Accés Fàcil
Ús actual: Productiu
Titularitat Privada
Titular: 08078A00100010
Fitxes associades:
[Rec de les Nogueres](#)
Autoria de la fitxa Anna Chàvez Calm - Isidre Pastor Batalla

Descripció

Petit altipla que forma una terrassa natural a l'extrem nord-oest del poble, per la vora del qual hi discorren els antics camins de Prats de Lluçanès (o Sant Feliu de terrassola) i d'Oló.

Observacions:

El topònim de la Crosa té un contingut descriptiu segons Joan Coromines: "La Crosa: es recull el significat de 'clotada' o 'buit de dins' (balmat, concavat). "En català aquest mot, que resta tan viu en francès creux/creuse, i oc. Cròs/-sa, (...) només s'ha mantingut com a nom propi; però amb tanta abundor del mot i els seus derivats, en la toponímia, que ja permetrien suposar que hi havia estat molt viu en temps arcaics, com ho comproven documents antics i certes supervivències dialectals." (...) S'esmenten referències de Vallicrosa dels segles X i XI. [pàg. 469, v. III] A la comarca de La Selva, entre Brunyola i Estanyol: "lo cràter del volcà anomenat La Crosa o Closa de Sant Dalmai (Botet, GGC, p. 662, més detalls p. 110, i p. 98): com que s'hi havia congriat un petit estany, avui eixugat per un desguàs, donà nom al poblet l'Estanyol." [Coromines, 1995, pàg. 469, v. III] D'altra banda, el topònim adjacent del serrat de Puigmartre que, segons Joan Coromines designa a "Sant Pere Màrtir", possiblement es troba relacionat amb l'emplaçament de l'antiga capella de Sant Pere al costat del coll de la Crosa.

Història

Troblem una referència documental de l'any 1562: D'un document conservat a l'APSME, manual notarial de 1550-1556. Mossèn Bartomeu Gomar, cambrer de l'Estany, com a procurador de Carles de Cardona, encarregà a Joan Beulaguet, teuler, habitant de la Seu d'Urgell, de fer 36.000 rajols, 10.000 teules i 3.000 quarteres de calç, totes les quals es comprometia a fer en forns situats prop del monestir, per a la font dita de les Pedroses, que és al cap del prat del dit monestir. La contracta especifica els pagaments en jornals de feina, vitualles i 20 lliures barceloneses. 16 d'agost de 1562. [Pladevall, 1978, pàg. 163] En una descripció del terme de l'Estany de l'any 1890 s'indica que "Antes de llegar al Estany, á quinze minutos por la sierra que está enfrente de la carretera, se encuentra hacia la derecha la fuente llamada La Pedrosa, cuyo nombre deriva del agua que fluye por entre las gruesas rocas en forma de cascada, situada a unos ocho metros de altura de la misma sierra. La fuente de Cal Jan, situada en la misma dirección y á veinte metros de altura. (")Tabé, 1890, pàg. 8]

Bibliografia

AADD. Aproximació a la toponímia del Moianès, Rafael Dalmau Editors, Barcelona 2009. CODINA, Joan. Monestir de Santa Maria de l'Estany. Història documentada amb 50 gravats, amb un resumen en castellà, francès i anglès, 2n edició 1932 (edició facsímil del 1993). COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae. Curial Edicions Catalanes, Barcelona, 1995. COSTA, Enric. Inventari de recursos turístics del Moianès, Inèdit, Moia, 2003. PLADEVALL, Antoni -VIGUÉ, Jordi. El monestir romànic de Santa Maria de l'Estany, Artestudi, Barcelona, 1978. POU, Aureli - VINYETA, Ramon. L'Estany. Guia turística, Editorial Montblanc-Martín, Barcelona. 1974. PUIFERRAT, Carles. Estudi històrico-documental previ a la restauració d'algunes dependències del monestir de Santa Maria de l'Estany (Moianès), [buidat parcial de

l'Arxiu Parroquial de Santa Maria de l'Estany - APSME], L'Estany (Inèdit), 2014. TRESSERRA, Josep.
Ressenya històrica del monestir i claustre de l'Estany, Impremta Anglada, Vic, 1920

